

ÖZET

Afet kavramının tüm dünyada gündemin üst sıralarında olmasının temel sebebi, insan yaşamını ve yerleşim alanlarını her geçen gün artan bir oranda tehdit etmesidir. Doğal afetlerin çeşitli türleri, dünyanın farklı coğrafyalarında farklı etkinlikte görülmektedir. Önüne geçemediğimiz bu doğal afetlerin meydana geldikten sonra zararlarını en aza indirebilmek, afet sonrası kent yaşamının devamlılığını sağlayabilmek ve afetzedelerin barınma gereksinimlerini daha hızlı karşılayabilmek için mevcut kent parklarının afet parkı olacak şekilde yeniden planlanması gerekmektedir.

Yaşanılan coğrafyanın sahip olduğu potansiyel afet riskleri ve bölgenin şartları göz önüne alınarak yapılan planlama çalışmaları ile daha yaşanılabilir kentler oluşturmak, kent planlamanın önemli kriterlerindedir. Bu bağlamda kente ve kentliye ekolojik, ekonomik ve sosyal faydalar sağlayan, çeşitlilik ve imaj gibi birçok kavramı içinde barındıran kamusal alanların günlük yaşamda mekan kalitesinin sağlanması gerektiği gibi afet sonrasında toplanma, barınma, tahliye ve sağlık hizmetlerinin sağlanabileceği, afetzedelere fiziksel ve psikolojik anlamda destek olacak alanlara dönüşmesi oldukça önemlidir. Bu aşamada kentlere ait kamusal alan olarak park amaçlı kullanımına devam edilmesi düşünülerek afet parklarının planlanması gerekmektedir. İki farklı gereksinimi de içinde barındırması gereken afet parklarının bu nedenle tasarımında nasıl bir yol izlememiz gerektiği ve dikkat edilmesi gereken tasarım kriterlerinin neler olacağı önemli bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Toplumdaki her türlü değişimden nasibini alan, bulunduğu bölge için kentsel kimlik görevi üstlenen afet parklarının afet öncesi, sonrası, günümüzde ve gelecekteki rollerinin iyi belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle afet parklarının gereksinimlere uygun bir planlamaya sahip olabilmesi için bize yol gösterecek bir tasarım rehberinin oluşturulmasının önemi ortaya konmuştur. Tez kapsamında afet parkı tasarım rehberinin hazırlanmasında katkı sağlayabilecek öncül verilerin tespit edilmesi, karşılaştırılması ve değerlendirilmesi bu tezin amacını oluşturmaktadır.

Bu düşünceye yola çıkarak, dünyada farklı afetlerle karşı karşıya olan ülkelere ait afet parklarının tasarımsal özellikleri incelenerek önemli bazı kriterler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda deprem riskiyle her dönem karşı karşıya olan İstanbul kentine ait mevcut bazı afet parklarının durumu da incelenmiş, görülen eksikler nedeniyle bu eksiklerin doğru tespiti, literatür taramasından elde edilen kriterlerin işlevliliğinin kontrolü ve tasarım rehberi için gerekli verilerin sağlanabilmesi için bir alan çalışması yapılması planlanmıştır.

Alan çalışması kapsamında, Dünyadaki örneklerini incelediğimiz afet parklarının tasarım kararları ve mekânsal kullanımlarıyla ilgili ana tasarım kriterleri üzerinden İstanbul kentine ait seçilen mevcut beş deprem parkı karşılaştırmalı bir tablo oluşturularak değerlendirilmiştir.

Değerlendirmeler sonucunda elde edilen verilerin ileride ülkemizde afet parklarının planlanmasında yol gösterebilecek bir tasarım rehberinin hazırlanması için öncül bir veri çalışması olması amaçlanmaktadır.

Sonuç olarak bizim gibi afetlerle karşı karşıya olan, afetlerin toplumlara ve yerleşim alanları için olumsuz etkilerini en aza indirebilme mücadelesi veren ve bu yolda başarılı uygulamalar yapan ülkelerin afet yönetim modellerinin önemli bir parçasını oluşturan afet parklarının tasarımıyla ilgili merkezi ve yerel yönetimlere yol gösterecek bir tasarım rehberinin acilen hazırlanmasına gereksinim bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kamusal Alan, Afet Parkı, İstanbul, Tasarım Rehberi.

ABSTRACT

The main reason why the concept of disaster is at the top of the agenda all over the world is that it threatens human life and residential areas at an increasing rate day by day. Various types of natural disasters are seen with different effectiveness in different geographies of the world. Existing city parks should be re-planned as disaster parks in order to minimize the damage of these natural disasters, which we cannot prevent, after they occur, to ensure the continuity of urban life after the disaster, and to meet the shelter needs of the disaster victims faster.

One of the important criteria of urban planning is to create more livable cities with the planning studies made by considering the potential disaster risks of the geography and the conditions of the region. In this context, it is necessary to ensure the quality of space in daily life of public spaces that provide ecological, economic and social benefits to the city and its inhabitants, and that contain many concepts such as diversity and image. In addition, it is very important that it transforms into areas that will provide post-disaster gathering, accommodation, evacuation and health services and provide physical and psychological support to the victims. At this stage, disaster parks should be planned considering the continuation of the use of cities as public spaces for park purposes. It is an important question what kind of way we should follow in the design of disaster parks, which should contain two different requirements, and what the design criteria should be.

The pre-disaster, post-disaster, current and future roles of disaster parks, which are affected by all kinds of changes in the society and assume the role of urban identity for the region, should be well defined. For this reason, the importance of creating a design guide that will guide us so that disaster parks have an appropriate planning has been revealed. The aim of this thesis is to determine, compare and evaluate the preliminary data that can contribute to the preparation of the disaster park design guide within the scope of the thesis.

Based on this idea, the design features of disaster parks belonging to countries that face different disasters in the world were examined and some important criteria were tried to be determined. In this context, the situation of some existing disaster parks belonging to the city of Istanbul, which is constantly under the risk of earthquakes, has

been examined and a field study has been planned to determine these deficiencies correctly.

The five earthquake parks we examined in the province of Istanbul within the scope of the field study were evaluated by creating a comparative table based on the main design criteria of the samples examined in the world.

It is aimed that the data obtained as a result of the evaluations will be a preliminary data study for the preparation of a design guide that can guide the planning of disaster parks in our country in the future.

As a result, there is an urgent need for a design guide that will guide central and local governments in the design of disaster parks, which are an important part of disaster management models.

Keywords: Public Space, Disaster Park, Istanbul, Design Guide.